

ESHITISHDA NUQSONI BOR BOLALAR

*Toshkent Kimyo Xalqaro Universiteti
Maxsus pedagogika yoʻnalishi,
2-bosqich talabasi
Tuzelova Aziza Marat qizi*

Annotatsiya va Kalit soʻzlar
Oʻzbek tilida

Annotatsiya: Ushbu maqolada eshitishda nuqsoni bor bolalarning rivojlanish xususiyatlari, taʼlim olishdagi muammolar va ularga koʻrsatiladigan pedagogik hamda reabilitatsion yondashuvlar haqida fikr yuritiladi. Eshitish nuqsonining sabablari, ijtimoiy moslashuvdagi rol va zamonaviy texnologiyalarning ahamiyati koʻrib chiqiladi.

Kalit soʻzlar: eshitish nuqsoni, surdopedagogika, logopedik yordam, nutq rivoji, reabilitatsiya, inkluziv taʼlim, koklear implant, maxsus pedagogika.

Русский язык

Аннотация: В данной статье рассматриваются особенности развития детей с нарушением слуха, проблемы в процессе обучения и педагогические подходы к их реабилитации. Описываются причины слуховых нарушений, влияние на социальную адаптацию и значение современных технологий в обучении таких детей.

Ключевые слова: нарушение слуха, сурдopedagogika, логопедическая помощь, развитие речи, реабилитация, инклюзивное образование, кохлеарный имплант, специальная педагогика.

English

Abstract: This article explores the developmental characteristics of children with hearing impairments, challenges in their education, and pedagogical and rehabilitative approaches to support them. The causes of hearing loss, its impact on social adaptation, and the role of modern technologies in the learning process are analyzed.

Keywords: hearing impairment, surdopedagogy, speech therapy, speech development, rehabilitation, inclusive education, cochlear implant, special education.

Kirish

Har bir bola toʻliq rivojlanish, bilim olish va jamiyatda oʻz oʻrnini topishga haqlidir. Ammo ayrim bolalar, jumladan, eshitishda nuqsoni boʻlganlar, rivojlanishda va ijtimoiylashuvda muayyan qiyinchiliklarga duch keladilar. Eshitish nuqsoni bolaning atrof-muhit bilan muloqot qilishiga, nutqiy rivojlanishiga va oʻz-oʻzini ifoda

eta olishiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Ushbu maqolada eshitish nuqsoni bilan tug'ilgan yoki keyinchalik eshitish qobiliyatini yo'qotgan bolalarning ta'lim-tarbiyasi va rivojlanish xususiyatlari ko'rib chiqiladi.

Asosiy qism

1. Eshitish nuqsonining turlari: Eshitish nuqsonlari tug'ma va orttirilgan bo'lishi mumkin. Tug'ma eshitish nuqsonlari ona qornida homilaning rivojlanishida yuzaga keladi yoki genetik sabablarga bog'liq bo'ladi. Orttirilgan nuqsonlar esa yuqumli kasalliklar, baland tovushli shovqinlar, baxtsiz hodisalar yoki noto'g'ri tibbiy aralashuv natijasida yuzaga keladi.

2. Nutq va psixik rivojlanishga ta'siri: Eshitish qobiliyati bolaning nutqiy rivojlanishida hal qiluvchi ahamiyatga ega. Eshitmaydigan bolalarda nutq shakllanmasligi yoki noto'g'ri shakllanishi mumkin. Bu esa ularning psixik holatiga, ijtimoiylashuviga, o'ziga bo'lgan ishonchiga ta'sir ko'rsatadi.

3. Maxsus pedagogik yondashuvlar: Eshitish nuqsoniga ega bolalar uchun surdopedagogik yondashuvlar qo'llaniladi. Bular quyidagilarni o'z ichiga oladi: nutq terapiyasi (logopedik mashg'ulotlar), eshitish apparatlari va koklear implantlar bilan ishlash, vizual metodlar (dudak o'qish, imo-ishora tili), individual reabilitatsiya dasturlari.

4. Inkluziv ta'limdagi o'rni: So'nggi yillarda eshitishda nuqsoni bor bolalarni umumiy ta'lim tizimiga integratsiyalash (inkluziv ta'lim) keng qo'llanilmoqda. Bu usul yordamida ular sog'lom tengdoshlari bilan birgalikda ta'lim olishlari, ijtimoiy moslashishlari va teng imkoniyatlarga ega bo'lishlari mumkin.

5. Texnologik vositalar va ularning roli: Zamonaviy eshitish apparatlari, koklear implantlar va maxsus dasturlar (masalan, imo-ishora tarjimoni ilovalari) bolalarning ta'lim jarayonini ancha osonlashtiradi. Interaktiv doskalar, subtitrl videolar, vizual materiallar ham samarali vositalardandir.

Xulosa

Eshitishda nuqsoni bor bolalarning rivojlanishi, ta'lim olishi va jamiyatga moslashuvi uchun kompleks yondashuv zarur. Pedagoglar, ota-onalar, logopedlar, surdopedagoglar va psixologlarning hamkorlikda ishlashi muhimdir. Inkluziv ta'lim sharoitida bunday bolalarga imkon qadar qulay muhit yaratish, individual yondashuv asosida darslarni tashkil qilish va texnologik vositalardan foydalanish lozim. Har bir eshitish nuqsoni bo'lgan bola ham baxtli va muvaffaqiyatli bo'lish huquqiga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Хамраева, Ш.Ш. *Инклюзив таълим асослари*. – Тошкент: “Fan va texnologiya”, 2020.
2. Сайфетдинова, Н.М. *Сурдопедагогика асослари*. – Тошкент: O'zbekiston pedagogika nashriyoti, 2018.

3. Назарова, З.И. *Maxsus pedagogikada yangi texnologiyalar*. – Тошкент, 2021.
4. World Health Organization (WHO). *Deafness and hearing loss*. Retrieved from: <https://www.who.int>
5. UNESCO. *Inclusive Education Guidelines*. Paris, 2019.

